

กสม. ๓

ข้อเสนอแนะ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗

ข้อเสนอแนะ ที่ ๑๑๕/๒๕๖๗

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
กรณีการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัว

ผู้ร้อง -

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นสมควรให้พิจารณาจัดทำข้อเสนอแนะ

ผู้ถูกร้อง -

๑. ความเป็นมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้ดำเนินโครงการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัว ซึ่งเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมตัวเป็นไปตามกติกาหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: CAT) เพื่อรับทราบสภาพปัญหา ข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของหน่วยงานแต่ละแห่ง และจัดทำข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมถึงข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ ตามหน้าที่และอำนาจที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๔๗ (๓) ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) และมาตรา ๔๒

๒. การดำเนินการ

๒.๑ คณะผู้ตรวจเยี่ยม

คณะผู้ตรวจเยี่ยมประกอบด้วย กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย ผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเจ้าหน้าที่สำนักกฎหมาย

/๒.๒ สถานที่...

๒.๒ สถานที่ตรวจเยี่ยม

คณะผู้ตรวจเยี่ยมได้ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัว ๑๖ แห่ง ประกอบด้วย

๒.๒.๑ เรือนจำ ๕ แห่ง ได้แก่

- ๑) เรือนจำจังหวัดตราด เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๕
- ๒) เรือนจำจังหวัดตาก เมื่อวันที่ ๑ - ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖
- ๓) เรือนจำกลางฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๖
- ๔) เรือนจำกลางเขาบิน จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๖
- ๕) เรือนจำกลางสงขลา เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

๒.๒.๒ ห้องกักของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ๔ แห่ง ได้แก่

- ๑) ห้องกักตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตราด เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๕
- ๒) สถานกักตัวคนต่างด้าวจังหวัดตาก เมื่อวันที่ ๑-๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖
- ๓) สถานกักตัวคนต่างด้าว กองกำกับการ ๓ กองบังคับการสืบสวนสอบสวน สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตม.สวนพลู) เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖
- ๔) ศูนย์กักตัวผู้ต้องกักตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๖

๒.๒.๓ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ๒ แห่ง ได้แก่

- ๑) สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดตราด เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๕
- ๒) สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

๒.๒.๔ สถานที่คุ้มครองกลุ่มคนเปราะบาง ๒ แห่ง ได้แก่

- ๑) บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดตราด เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๕
- ๒) ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดตาก เมื่อวันที่ ๑-๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

๒.๒.๕ ศูนย์ซักถาม/ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๓ แห่ง ได้แก่

- ๑) ศูนย์ซักถาม หน่วยข่าวกรองทางทหารส่วนหน้า จังหวัดชายแดนภาคใต้ ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๖
- ๒) ศูนย์ซักถาม หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ ๔๓ ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๖
- ๓) ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดยะลา (ศูนย์พิทักษ์สันติ) เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๖

๒.๓ เครื่องมือตรวจเยี่ยม

คณะผู้ตรวจเยี่ยมใช้แบบรายการที่ต้องตรวจเยี่ยม และแบบบันทึกการเข้าเยี่ยม ภายในตามมาตรฐานคู่มือปฏิบัติการตรวจเยี่ยมสถานที่คุมขังของสมาคมเพื่อป้องกันการทรมาน (Association for the Prevention of Torture – APT) ประกอบกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) หรือข้อกำหนดแมนเดลลา (Mandela Rules) เป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการ รายละเอียดตามภาคผนวก ก.

๒.๔ ผลการตรวจเยี่ยม

คณะผู้ตรวจเยี่ยมพบข้อเท็จจริงและสภาพปัญหา สรุปได้ดังนี้

๒.๔.๑ ปัญหาความแออัดของสถานที่ควบคุมตัว และสภาพสถานที่ควบคุมตัว ไม่เหมาะสม โดยมีขนาดพื้นที่เรือนนอนน้อยกว่ามาตรฐานสากลขององค์การสหประชาชาติ ส่งผลต่อสภาพความเป็นอยู่ของผู้ถูกควบคุมตัว และระบบการบริหารจัดการสถานที่ควบคุมตัว เช่น ความเครียดของผู้ถูกควบคุมตัวและเจ้าหน้าที่ การเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่ไม่เพียงพอ และการขาดสุขอนามัยในสถานที่ควบคุมตัว เป็นต้น

๒.๔.๒ ปัญหาการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข เนื่องจากมีบุคลากรทางการแพทย์ไม่เพียงพอต่อการให้บริการผู้ถูกควบคุมตัว ต้องรอพบแพทย์เป็นเวลานาน และเรือนจำมีการบังคับตรวจเชื้อเอชไอวีผู้ต้องขังเข้าใหม่

๒.๔.๓ ปัญหาการกักตัวโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา โดยเฉพาะห้องกักของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองซึ่งกักตัวผู้ต้องกักชาวอุยกูร์และชาวโรฮีนจาเป็นระยะเวลานานโดยไม่มีกำหนดการปล่อยตัวที่ชัดเจน

๒.๔.๔ ปัญหาการกักตัวเด็กในห้องกักของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งมีสภาพแออัด ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคมของเด็ก

๒.๔.๕ ปัญหาด้านบุคลากร เนื่องจากสถานที่ควบคุมตัวส่วนใหญ่มีบุคลากรไม่เพียงพอ และมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานน้อยกว่าอัตรากำลังจริง ขาดความเชี่ยวชาญและความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งกระทบต่อขวัญกำลังใจ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

๒.๔.๖ ปัญหาด้านงบประมาณ เช่น ค่าอาหาร และค่าจัดซื้อกล่องวงจรปิดไม่เพียงพอ รวมถึงการจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง และค่าเวรรักษาการที่ล่าช้า

๒.๔.๗ ปัญหาการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ทั้งนี้ ปัจจุบันมีผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีอยู่ในเรือนจำ ๕๕,๖๗๑ คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๓๙ ของจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด^๑

โดยไม่จำแนก...

^๑ กรมราชทัณฑ์. รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ. สํารวจ ณ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗, สืบค้นจาก http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_result.php?date=2024-02-01&report=, เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗.

โดยไม่จำแนกผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีให้ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างอย่างเหมาะสมกับสถานะที่ไม่ใช่ผู้ต้องขังเด็ดขาด

๒.๔.๘ ปัญหาการปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมตัวในพื้นที่ซึ่งประกาศใช้กฎหมายในสถานการณ์พิเศษหรือฉุกเฉิน โดยในกระบวนการซักถาม ไม่ได้เปิดโอกาสให้ทนายความ ญาติ หรือผู้ซึ่งบุคคลนั้นไว้วางใจเข้าร่วมฟังและให้คำปรึกษาในระหว่างดำเนินการซักถาม

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

จากข้อเท็จจริง บทบัญญัติของกฎหมาย หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และมาตรฐานสิทธิมนุษยชนดังกล่าว มีข้อพิจารณาดังนี้

๓.๑ ปัญหาความแออัดของสถานที่ควบคุมตัว และสภาพสถานที่ควบคุมตัวไม่เหมาะสม

๓.๑.๑ การที่เรือนจำมีสภาพแออัด โดยพบว่าขนาดพื้นที่เรือนนอนของเรือนจำจังหวัดตราด เรือนจำกลางฉะเชิงเทรา เรือนจำกลางตาก และเรือนจำกลางสงขลา น้อยกว่ามาตรฐานสากลขององค์การสหประชาชาติ^๒ ประกอบกับข้อมูล ณ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ มีผู้ต้องขังทั่วประเทศ ๒๗๗,๘๑๓ คน^๓ แต่มีขนาดพื้นที่เรือนนอนของเรือนจำทั่วประเทศรวม ๓๘๑,๙๓๐.๘๒ ตารางเมตร รองรับผู้ต้องขังได้ประมาณ ๒๓๘,๕๘๐ คน เท่ากับมีผู้ต้องขังเกินความจุประมาณ ๓๙,๒๓๓ คน^๔ ส่งผลต่อสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง และระบบการบริหารจัดการสถานที่ เช่น ความเครียดของผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ การเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่ไม่เพียงพอ และการขาดสุขอนามัย เป็นต้น

๓.๑.๒ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สถานที่ควบคุมตัวโดยเฉพาะเรือนจำมีสภาพแออัด มาจากการใช้โทษทางอาญามากเกินความจำเป็น (over criminalization) ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่มีโทษทางอาญามากกว่า ๔๐๐ ฉบับ^๕ จึงควรลดการใช้โทษทางอาญาโดยเฉพาะโทษจำคุกสำหรับฐานความผิดที่ไม่จำเป็น และควรเลือกใช้การลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดที่มุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด เพื่อให้สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและ

/สิทธิทางการเมือง...

^๒ พื้นที่นอนของผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล คือ ๒.๒๕ ตารางเมตรต่อผู้ต้องขัง ๑ คน แต่กรมราชทัณฑ์ใช้มาตรฐานอัตราความจุผู้ต้องขัง ๑.๖ ตารางเมตรต่อผู้ต้องขัง ๑ คน

^๓ อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ ๑

^๔ ประชาสัมพันธ์ กรมราชทัณฑ์. (๘ ตุลาคม ๒๕๖๖). ๗ ข้อเท็จจริงข้อมูลหลังกำแพงที่อยากให้อสังคมรับรู้, สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/prthaidoc/posts/712610720897987>, เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๗.

^๕ สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. น. ๑๐, สืบค้นจาก <http://ucl.or.th/wp-content/uploads/2023/05/UCLข้อเสนอปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา-final-26-04-2023.pdf>, เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗.

สิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ข้อ ๑๐ วรรคสาม^๖ และไม่เป็นการตีตราบุคคลเหล่านั้น^๗ เช่น ความผิดฐานเป็นผู้เสพยาเสพติด ซึ่งปัจจุบันประเทศไทย มีผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำสูงถึงร้อยละ ๗๔.๒๓ ของจำนวนผู้ต้องขังทั่วประเทศ^๘ แม้กฎหมาย ว่าด้วยยาเสพติดจะปรับการกำหนดโทษให้สมเหตุสมผลกับลักษณะความผิดมากขึ้น และให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับการกระทำได้ ทั้งยังเปิดช่องให้ผู้ต้องขังสามารถยื่นคำร้อง ต่อศาลให้พิจารณาโทษใหม่ได้ก็ตาม แต่ยังคงปรากฏเรื่องร้องเรียนต่อ กสม. เกี่ยวกับกรณีที่ศาล ได้ปรับโทษใหม่ให้กับผู้ต้องขังคดียาเสพติดทำให้ผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัวแล้ว แต่ต่อมาพนักงานอัยการ ได้ยื่นอุทธรณ์ขอให้รับโทษจำคุกตามอัตราโทษเดิม ส่งผลให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ต้องขังบางรายกลับไปปรับโทษ ที่เรือนจำอีกครั้ง^๙

๓.๑.๓ การกระทำความผิดบางประเภทควรกำหนดให้เป็นความผิดทางแพ่ง เท่านั้น เพราะมีลักษณะเป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกันและไม่ใช่ความผิดร้ายแรง เช่น ความผิดฐาน หมิ่นประมาท ความผิดจากการใช้เช็ค นอกจากนี้ ปัจจุบันมีกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย จึงควรทบทวนและคัดแยกความผิดลหุโทษที่มีโทษปรับสถานเดียวและเป็นความผิดเพียงเล็กน้อย ให้อยู่ในบัญชีท้ายกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย ทั้งนี้ แม้โทษทางอาญาจะเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการรักษาความสงบเรียบร้อย แต่การใช้โทษทางอาญามากเกินจำเป็น โดยเฉพาะโทษจำคุก อาจก่อให้เกิดภาระต่อรัฐและการตีตราจากสังคม กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกินจำเป็น และไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๗^{๑๐}

๓.๑.๔ นอกจากนี้ยังพบว่า สถานกักตัวคนต่างด้าว ตม.สวนพลู มีผู้ต้องกัก ๙๐๓ คน เป็นชาวอุยกูร์ ๔๐ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๗) ศูนย์กักตัวคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลา มีผู้ต้องกัก ๒๒๓ คน เป็นผู้ต้องกักชาวโรฮีนจา ๗ คน และผู้ต้องกักกระยะยาวชาวเมียนมามุสลิม ๑๐๓ คน

/ซึ่งในจำนวนนี้...

^๖ ข้อ ๑๐ วรรคสาม ระบบราชทัณฑ์ต้องประกอบด้วย การปฏิบัติต่อนักโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้นักโทษ กลับตัวและฟื้นฟูทางสังคม ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ และต้อง ได้รับการปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยและสถานะทางกฎหมาย

^๗ Charlotte Nickerson. *Labeling Theory of Deviance in Sociology: Definitions & Examples*, สืบค้นจาก <https://www.simplypsychology.org/labeling-theory.htm>, เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๖.

^๘ กรมราชทัณฑ์. *รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์คดี พ.ร.บ.ยาเสพติดทั่วประเทศ*. สืบค้น ณ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗, สืบค้นจาก http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_result.php?date=2024-02-01&report=drug, เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗.

^๙ เรื่องร้องเรียนที่ ๕๒๒/๒๕๖๖ กรณีไม่ได้รับความเป็นธรรมตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๑๐} มาตรา ๗๗ วรรคสาม รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น ฟังกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ใน กฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

ซึ่งในจำนวนนี้มีคนที่ประเทศเมียนมาปฏิเสธรักษาตัว ๓๗ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๖) โดยห้องกักทั้ง ๒ แห่งดังกล่าวมีสภาพแออัดมาก ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องกัก

๓.๑.๕ สถานที่ควบคุมตัวบางแห่งมีสภาพไม่เหมาะสม กล่าวคือ

- ห้องสำหรับดำเนินกรรณวิธีซักถาม ศูนย์ซักถาม หน่วยเฉพาะกิจ กรมทหารพรานที่ ๔๓ ค่ายอิงคยุทธบริหาร มีลักษณะปิดทึบ แคบ ไม่มีหน้าต่าง และไม่มีช่องระบายอากาศ
- ห้องกักของตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตราดมีแสงสว่างน้อย สภาพอากาศภายในห้องกักตอนกลางวันค่อนข้างอบอ้าว อากาศถ่ายเทไม่ดี
- ศูนย์คุมครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดตากมีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยวสองชั้น ซึ่งชั้นสองเป็นพื้นที่รองรับผู้เข้ารับบริการ แต่กลับไม่สะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินขึ้นลงบันไดได้
- ห้องควบคุมตัวชั่วคราวของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดตราดมีสภาพชำรุดทรุดโทรม มีน้ำรั่วบริเวณฝ้าเพดาน^{๑๑}

ซึ่งทั้งหมดไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดแมนเดลา ข้อ ๑๓ และข้อ ๑๔^{๑๒}

๓.๒ ปัญหาการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข

๓.๒.๑ การที่จำนวนบุคลากรทางการแพทย์ไม่เพียงพอต่อการให้บริการผู้ถูกควบคุมตัว อีกทั้งต้องใช้เจ้าหน้าที่เรือนจำไปเฝ้าและควบคุมเมื่อผู้ต้องขังต้องออกไปรักษาพยาบาลภายนอกเรือนจำ เพื่อป้องกันการหลบหนี ทำให้บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ตามปกติลดลง เช่น เรือนจำกลางฉะเชิงเทรา ต้องแบ่งเจ้าหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังไปลาดตระเวนสัปดาห์ละ ๒ ครั้ง รวมระยะเวลาเดินทางไปกลับครั้งละ ๔ ชั่วโมง ศูนย์กักตัวผู้ต้องกักตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลา หากมีผู้ต้องกักจำเป็นต้องออกไปรักษาตัวภายนอก จะถูกส่งตัวไปที่โรงพยาบาลป่าตองเบซาร์ ซึ่งอยู่ไกลจากศูนย์กักตัวมาก ประกอบกับสถานที่ควบคุมตัวบางแห่ง เช่น สถานกักตัวคนต่างด้าว ตม.สวนพลู ไม่มีจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยา หรือมีแต่จำนวนไม่เพียงพอในการตรวจรักษาหรือให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดแมนเดลา ข้อ ๒๔ ข้อ ๒๕ และข้อ ๗๘^{๑๓}

/๓.๒.๒ นอกจากนี้...

^{๑๑} กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้มีหนังสือที่ ยธ ๐๖๐๙๗/๑๒๗๕ ลงวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๖ แจ้งว่า สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดตราดได้แจ้งการปรับปรุงซ่อมแซมไปยังสำนักงานยุติธรรมจังหวัดตราด ซึ่งเป็นผู้ดูแลอาคารเรียบร้อยแล้ว

^{๑๒} ข้อ ๑๓ และข้อ ๑๔ ได้กำหนดให้อาคารที่คุมขังทุกแห่ง โดยเฉพาะห้องนอน จะต้องจัดให้ถูกสุขอนามัยตามสภาพของดินฟ้าอากาศ มีหน้าต่างใหญ่พอที่แสงแดดส่องสว่างพอที่จะอ่านหนังสือ หรือทำงานได้ มีการระบายอากาศและก่อสร้างในลักษณะที่ให้อากาศบริสุทธิ์ผ่านเข้ามาได้

^{๑๓} ข้อ ๒๔

๑. การให้บริการด้านการรักษาพยาบาลแก่ผู้ต้องขังเป็นความรับผิดชอบของรัฐ โดยผู้ต้องขังควรได้รับการรักษาพยาบาลตามมาตรฐานเช่นเดียวกับที่รัฐจัดให้กับประชาชนอื่น และจะต้องสามารถเข้าถึงบริการที่จำเป็นโดยไม่คิดมูลค่าและไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งสถานภาพด้านกฎหมายของตน

๓.๒.๒ นอกจากนี้ พบว่า เรือนจำบางแห่ง เช่น เรือนจำกลางฉะเชิงเทรา เรือนจำกลางสงขลา และเรือนจำกลางตาก มีการบังคับตรวจเชื้อเอชไอวีผู้ต้องขังเข้าใหม่ ซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ จึงควรสนับสนุนให้มีการตรวจเชื้อเอชไอวีโดยสมัครใจ และไม่เปิดเผยชื่อผู้ต้องขังที่ถูกตรวจ รวมทั้งจัดให้มีการให้คำปรึกษาทั้งก่อนและหลังการตรวจด้วย หรือกรณีผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง ให้ขอใบรับรองแพทย์จากสถานพยาบาลโดยไม่จำเป็นต้องตรวจเชื้อเอชไอวีซ้ำ

๓.๓ ปัญหาการกักตัวโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา

๓.๓.๑ สถานที่ควบคุมตัวโดยเฉพาะห้องกักของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมีการกักตัวผู้ต้องกักโดยไม่มีกำหนดปล่อยตัว เช่น สถานกักตัวคนต่างด้าว ตม.สวนพลู กักตัวผู้ต้องกักชาวอุยกูร์มาตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ โดยไม่มีกำหนดปล่อยตัว และไม่สามารถติดต่อกับญาติได้ อีกทั้งศูนย์กักตัวผู้ต้องกักตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลามีผู้ต้องกักชาวโรฮิงจาและชาวเมียนมามุสลิมซึ่งประเทศเมียนมาปฏิเสธการรับตัว จึงถูกกักตัวเป็นเวลานานและไม่มีการกำหนดปล่อยตัวที่ชัดเจน กรณีดังกล่าวถือเป็นการควบคุมตัวบุคคลที่ไม่ได้สัดส่วนและไม่เหมาะสมกับระดับภัยความมั่นคง เป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลตามอำเภอใจรวมทั้งเป็นการเลือกปฏิบัติ ไร้มนุษยธรรม และไม่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งไม่สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๙^{๑๔} และกติกา ICCPR ข้อ ๙ วรรคหนึ่ง^{๑๕}

๓.๓.๒ ประเทศไทยได้ให้คำมั่นในการประชุมเวทีผู้ลี้ภัยโลก (Global Refugee Forum: GRF) ครั้งที่ ๒^{๑๖} ในการขยายความร่วมมือกับประเทศที่สามเพื่อหาทางออกที่ยั่งยืนให้แก่ผู้หนีภัยกลุ่มต่าง ๆ^{๑๗} ประกอบกับปัจจุบันมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าว

/ที่เข้ามา...

ข้อ ๒๕

๑. เรือนจำทุกแห่งพึงมีสถานบริการรักษาพยาบาล อันมีหน้าที่ประเมิน ส่งเสริม คุ้มครอง และพัฒนาสุขภาพกายและจิตใจของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะการให้ความใส่ใจเป็นพิเศษต่อผู้ต้องขังที่ต้องการการดูแลสุขภาพเป็นพิเศษ หรือมีปัญหาสุขภาพที่กระทบต่อการบำบัดฟื้นฟูของตน

๒. บริการรักษาพยาบาลจะต้องมีคณะทำงานสหวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมอย่างเพียงพอสำหรับหน่วยบริการด้านการรักษาพยาบาลที่เป็นอิสระ และมีศักยภาพด้านการแพทย์อย่างเต็มที่ โดยควรมีความเชี่ยวชาญอย่างเพียงพอทั้งด้านจิตวิทยาและจิตเวช และต้องจัดให้ผู้ต้องขังทุกคนสามารถเข้าถึงบริการด้านทันตกรรมที่มีคุณภาพด้วย

ข้อ ๒๘

๑. หากเป็นไปได้ เจ้าหน้าที่เรือนจำควรประกอบด้วยบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษอย่างเพียงพอ ทั้งที่เป็นนักจิตเวช นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ครู และผู้สอนงานช่างฝีมือ

^{๑๔} ข้อ ๙ บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศตามอำเภอใจไม่ได้

^{๑๕} ข้อ ๙ วรรคหนึ่ง บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกกลั่นแกล้งหรือทารุณกรรมมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

^{๑๖} การประชุมเวทีผู้ลี้ภัยโลก (Global Refugee Forum: GRF) ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๓-๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๖ ที่นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส

^{๑๗} หนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ด่วนที่สุด ที่ กต ๑๐๐๒/๑๗๕๒ ลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๖

ที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่กำหนดกลไกคัดกรองระดับชาติ (National Screening Mechanism) เพื่อให้สถานะ “ผู้ได้รับการคุ้มครอง” แก่คนต่างด้าว^{๑๘} ดังนั้น จึงควรเร่งดำเนินการตามคำมั่น และใช้กลไกคัดกรองดังกล่าวให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้ต้องกักจากการถูกกักตัวโดยไม่มีกำหนดปล่อยตัว ทั้งนี้ อาจจัดทำทะเบียนประวัติคนต่างด้าวแล้วอนุญาตให้ออกไปทำงานโดยจำกัดพื้นที่ตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๓ (๒)^{๑๙} ประกอบพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕๔ วรรคสาม^{๒๐} ทั้งนี้ ผู้ต้องกักต้องได้รับอนุญาตให้สื่อสารกับญาติหรือบุคคลภายนอกได้ตามระยะเวลาที่เหมาะสมระหว่างถูกกักตัวตามข้อกำหนดแมนเดลา ข้อ ๕๘^{๒๑}

/๓.๔ ปัญหา...

^{๑๘} ข้อ ๒๕ เมื่อคนต่างด้าวรายใดได้รับสถานะเป็นผู้ได้รับการคุ้มครองแล้ว ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการกับผู้ได้รับการคุ้มครอง ดังต่อไปนี้

(๑) ไม่ส่งตัวผู้ได้รับการคุ้มครองกลับไปยังประเทศอันเป็นภูมิลำเนา เว้นแต่เป็นกรณี que ผู้ได้รับการคุ้มครองนั้นประสงค์จะกลับออกไปนอกราชอาณาจักรด้วยความสมัครใจ หรือมีเหตุที่จะกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

(๒) ให้ความช่วยเหลือในการกลับไปยังประเทศอันเป็นภูมิลำเนาตามความสมัครใจ เมื่อเหตุแห่งการที่ไม่สามารถเดินทางกลับได้สิ้นสุดลง หรือพิจารณาให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงาน เพื่อให้ผู้ได้รับการคุ้มครองสามารถเดินทางไปประเทศที่จะพำนักต่อไปได้

(๓) ให้ผู้ได้รับการคุ้มครองอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นกรณีพิเศษ หรืออนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว แล้วส่งให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองต่อไป ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงผลของการคัดกรองตามระเบียบนี้

(๔) ดำเนินการตามสมควรเกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่ผู้ได้รับการคุ้มครองที่เป็นเด็ก และการสาธารณสุข ทั้งนี้ ตามกฎหมาย พันธกรณีระหว่างประเทศ มติคณะรัฐมนตรี และนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง

^{๑๙} มาตรา ๖๓ คนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ อาจขออนุญาตต่อนายทะเบียนเพื่อทำงานตามประเภทที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ โดยคำนึงถึงความมั่นคงของชาติ ผลกระทบต่อสังคม และมนุษยธรรม

๑๓๑

๑๓๑

(๒) เข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง แต่ได้รับอนุญาตให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเพื่อรอการส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง อันมิใช่เป็นกรณีตามมาตรา ๖๓/๒

^{๒๐} มาตรา ๕๔ วรรคสาม ในกรณีที่มีคำสั่งให้ส่งตัวคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรแล้วในระหว่างรอการส่งกลับ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอนุญาตให้ไปพักอาศัยอยู่ ณ ที่ใด โดยคนต่างด้าวผู้นั้นต้องมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวันเวลา และสถานที่ที่กำหนด โดยต้องมีประกัน หรือมีทั้งประกันและหลักประกันก็ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดเป็นเวลานานเท่าใดตามความจำเป็นก็ได้ ค่าใช้จ่ายในการกักตัวนี้ให้คนต่างด้าวผู้นั้นเป็นผู้เสีย

^{๒๑} ข้อ ๕๘

๑. ผู้ต้องขังต้องได้รับอนุญาตให้สื่อสารกับครอบครัวและเพื่อนของตนตามระยะเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้โดยมีการกำกับดูแลเท่าที่จำเป็น

(ก) โดยการเขียนจดหมายและหากเป็นไปได้ โดยการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ดิจิทัล และช่องทางอื่นใด และ

(ข) โดยการเยี่ยม

๓.๔ ปัญหาการกักตัวเด็กในสถานที่ควบคุมตัว

ศูนย์กักตัวผู้ต้องกักตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลา กักตัวเด็กชาย ๒ คน และเด็กหญิง ๘ คน พร้อมกับผู้ปกครองของเด็กในห้องพักกักตักซึ่งมีสภาพแออัด ส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคมของเด็ก แม้จะมีบันทึกความเข้าใจ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานและแนวทางแทนการกักตัวเด็กไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าวเพื่อรอ การส่งกลับ^{๒๒} ที่กำหนดหลักปฏิบัติว่า เด็กจะต้องไม่ถูกกักตัว เว้นแต่เป็นมาตรการสุดท้าย และใช้เวลาสั้น ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นข้อพิจารณาลำดับแรก^{๒๓} แต่ยังพบ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานดังกล่าว นอกจากนี้ประเทศไทยได้ให้คำมั่น ในการประชุม GRF ครั้งที่ ๒ ว่า จะทบทวนและปรับปรุงการใช้มาตรการทางเลือกแทนการกักตัวเด็กและ ครอบครัวในห้องพักตรวจคนเข้าเมือง ดังนั้น จึงควรอบรม ติดตามผล และกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ทุกคน ให้เร่งดำเนินการตามบันทึกความเข้าใจ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และคำมั่นดังกล่าว

๓.๕ ปัญหาด้านบุคลากร

เรือนจำจังหวัดตราด ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดตาก และศูนย์กักตัวผู้ต้องกัก ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลา ต่างประสบปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน มีเจ้าหน้าที่ น้อยกว่าอัตรากำลังจริง ซึ่งกระทบต่อขวัญกำลังใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานที่ควบคุมตัวที่ต้องใช้ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติ หน้าที่ เช่น เรือนจำกลางเขาบินซึ่งเป็นเรือนจำความมั่นคงสูงมีบุคลากรไม่เพียงพอ และบุคลากร ส่วนใหญ่ขอย้ายกลับภูมิลำเนา ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดแมนเดลา ข้อ ๗๔ ^{๒๔}

๓.๖ ปัญหาด้านงบประมาณ

เรือนจำกลางตาก เรือนจำกลางเขาบิน เรือนจำกลางสงขลา ตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดตราด และตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตาก ประสบปัญหาทางงบประมาณไม่เพียงพอ ทำให้เกิดผล กระทบในเชิงลบต่อการบริหารจัดการ ดังนี้

/๓.๖.๑ การจัดสรร...

^{๒๒} บันทึกความเข้าใจระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงแรงงาน

^{๒๓} อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ ๓

^{๒๔} ข้อ ๗๔

๑. ฝ่ายบริหารเรือนจำต้องดำเนินการให้มีการคัดเลือกบุคลากรในทุกระดับอย่างระมัดระวัง เนื่องจากความ ซื่อสัตย์ ความมีมนุษยธรรม ความเป็นมืออาชีพ และความเหมาะสมของบุคคลต่องาน เช่นนี้ เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงาน ของเรือนจำให้เป็นไปอย่างเหมาะสม

๓.๖.๑ การจัดสรรงบประมาณสำหรับค่าอาหารไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับราคาวัตถุดิบที่ใช้ปรุงอาหารซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เป็นอุปสรรคอย่างมากในการรักษาคุณค่าทางโภชนาการที่จัดให้กับผู้ถูกควบคุมตัว เนื่องจากไม่สามารถประกอบอาหารที่มีความหลากหลายและมีสารอาหารที่เพียงพอได้ จึงอาจส่งผลเสียต่อสุขภาพและอนามัยของผู้ถูกควบคุมตัว

๓.๖.๒ การขาดแคลนทรัพยากรและเทคโนโลยีที่สำคัญในการบริหารจัดการภายใน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกล้องวงจรปิดซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการรักษาความปลอดภัยภายในสถานที่ อาจกระทบต่อความปลอดภัยทั้งผู้ถูกควบคุมตัวและเจ้าหน้าที่ และอาจนำไปสู่ความเสี่ยงต่อสังคมภายนอกในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมตัวหลบหนี นอกจากนี้ยังพบการจ่ายค่าเวรรักษาการณ์ล่าช้า ส่งผลต่อขวัญกำลังใจและประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการบริหารจัดการภายในสถานที่ควบคุมตัว

จึงเห็นได้ว่า ผลกระทบที่เกิดจากปัญหางบประมาณไม่เพียงพอข้างต้น ทำให้การบริหารจัดการภายในสถานที่ควบคุมตัวหลายแห่งไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดแมนเดลา ข้อ ๒๒ และข้อ ๗๔^{๒๕}

๓.๗ ปัญหาการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

กรมราชทัณฑ์มีผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดี ๕๕,๖๗๑ คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๓๙ ของจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด^{๒๖} โดยควบคุมปะปนกับผู้ต้องขังเด็ดขาด ทำให้ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีไม่ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างอย่างเหมาะสมกับสถานะที่ไม่ใช่ผู้ต้องขังเด็ดขาด ตามกติกา ICCPR ข้อ ๑๐ วรรคสอง จึงเป็นการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องตามหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นผู้บริสุทธิ์ (presumption of innocence) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๑๑ (๑) และกติกา ICCPR ข้อ ๑๔ วรรคสอง

/๓.๘ ปัญหา...

^{๒๕} ข้อ ๒๒

๑. ผู้ต้องขังทุกคนจะต้องได้รับอาหารที่จัดให้เป็นเวลาโดยเรื้อนจำ อันมีประโยชน์และเพียงพอต่อสุขภาพและเพื่อความแข็งแรงแห่งร่างกาย โดยต้องจัดปรุงอย่างสะอาด และจัดให้อย่างเป็นระเบียบ

๒. น้ำต้องจัดไว้เพื่อให้ผู้ต้องขังทุกคนได้ดื่มเมื่อต้องการ

ข้อ ๗๔

๓๗๑

๓๗๑

๓. เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ข้างต้น จะต้องแต่งตั้งบุคลากรให้บุคลากรของเรือนจำเป็นเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเต็มเวลาและเป็นมืออาชีพ โดยให้มีสถานะเหมือนข้าราชการพลเรือนที่มีความมั่นคงในตำแหน่งงาน ซึ่งสะท้อนถึงการประพฤติตนเป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ และมีความสมบูรณ์ของร่างกาย มีอัตราเงินเดือนที่จูงใจและสนับสนุนให้บุคลากรที่เหมาะสมทั้งชายและหญิงปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่อง และจัดให้มีสิทธิประโยชน์และสภาพการทำงานที่สอดคล้องและเกื้อหนุนกับสภาพการทำงาน

^{๒๖} อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ ๑.

๓.๘ ปัญหาการปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมตัวในพื้นที่ซึ่งประกาศใช้กฎหมายในสถานการณ์พิเศษหรือฉุกเฉิน

จากการตรวจเยี่ยมศูนย์ซักถาม หน่วยข่าวกรองทางทหารส่วนหน้า จังหวัดชายแดนภาคใต้ และศูนย์ซักถาม หน่วยเฉพาะกิจ กรมทหารพรานที่ ๔๓ ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นพื้นที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกและพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ รวมทั้งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ พบว่า

๓.๘.๑ กระบวนการซักถามไม่เปิดโอกาสให้ทนายความ ญาติ หรือผู้ซึ่งบุคคลนั้นไว้วางใจเข้าร่วมฟังและให้คำปรึกษา ซึ่งผู้ถูกควบคุมตัวไม่ว่าจะถูกตั้งข้อกล่าวหาหรือไม่ก็ตาม ย่อมต้องได้รับการสนับสนุนไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และมีสิทธิที่จะเข้าถึงที่ปรึกษากฎหมายเพื่อช่วยเหลือในการต่อสู้คดี ตามข้อกำหนดแมนเดลา ข้อ ๑๑๙ วรรคสอง ประกอบข้อ ๑๒๐ และมีสิทธิพบและปรึกษาทนายความ ตลอดจนให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบปากคำระหว่างดำเนินการซักถามด้วยตลอดเวลา ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗/๑ ประกอบมาตรา ๑๓๔/๓

๓.๘.๒ การซักถามมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อเท็จจริง ทราบตัวผู้กระทำความผิด และพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้นั้น ดังนั้น ต้องไม่เป็นการบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ตามกติกา ICCPR ข้อ ๑๔ วรรคสาม (ข) และต้องไม่มีลักษณะเป็นการคุกคาม บีบบังคับให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้ผู้นั้นให้การ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๕ ด้วยเหตุนี้ การซักถามจึงต้องกระทำในห้องทำงานทั่วไปของเจ้าหน้าที่หรือในห้องประชุมเพื่อให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และไม่เป็นการสร้างบรรยากาศการคุกคามหรือชูเชิญ ทั้งนี้ การจับกุม การเชิญตัว การควบคุมตัว ตลอดจนการซักถาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ด้วย แม้จะอยู่ในพื้นที่บังคับใช้กฎหมายในสถานการณ์พิเศษหรือฉุกเฉินก็ตาม กล่าวคือต้องแจ้งการควบคุมตัวต่อพนักงานอัยการและฝ่ายปกครอง อีกทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะจับและควบคุมตัว และต้องบันทึกข้อมูลอย่างละเอียดเกี่ยวกับการควบคุมตัวด้วย

๔. ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๕/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๖๗ จึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไปยังรัฐสภา นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี กระทรวงยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๒ เพื่อดำเนินการ ดังนี้

๔.๑ ปัญหาความแออัดของสถานที่ควบคุมตัว และสภาพสถานที่ควบคุมตัวไม่เหมาะสม

๔.๑.๑ ให้รัฐสภาเร่งผลักดันให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหามาตรการแก้ไขปัญหาความแออัดของเรือนจำให้แกกรมราชทัณฑ์ ดังนี้

๑) พิจารณาใช้นโยบายลดทอนความเป็นอาชญากรรม (decriminalization) สำหรับความผิดบางประเภท เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็ค เป็นต้น

๒) ไม่ตรากฎหมายใหม่ที่มีโทษทางอาญาโดยไม่จำเป็นและไม่ได้สัดส่วน

๓) ทบทวนและคัดแยกความผิดลหุโทษที่มีโทษปรับสถานเดียวและเป็นความผิดเพียงเล็กน้อยให้อยู่ในบัญชีท้ายกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย เพื่อเปลี่ยนความผิดลหุโทษที่มีโทษปรับสถานเดียวให้เป็นความผิดทางพินัย และให้ถืออัตราค่าปรับความผิดลหุโทษเป็นอัตราค่าปรับทางพินัยแทน

๔) การกำหนดให้ควบคุมตัวผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่เรือนจำ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๘๙/๑ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๔.๑.๒ ให้นายกรัฐมนตรีสั่งการให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเร่งรัดการก่อสร้างสถานกักตัวคนต่างด้าวแห่งใหม่ในพื้นที่อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพื่อเพิ่มพื้นที่ควบคุมผู้ต้องกักตามมาตรฐานสากล

๔.๑.๓ ให้กรมราชทัณฑ์ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงสถานที่ควบคุมตัวให้ถูกสุขอนามัย มีระบบระบายอากาศ และแสงสว่างเพียงพอ เพื่อให้สถานที่ควบคุมตัวมีความเหมาะสมและเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน

๔.๒ ปัญหาการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข

๔.๒.๑ ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาเพิ่มบุคลากรทางการแพทย์ที่สามารถรักษาพยาบาลผู้ต้องขังและผู้ต้องกักให้ครอบคลุมทั้งกลางวันและกลางคืน และเพิ่มบุคลากรทางด้านสาธารณสุขที่มีความเชี่ยวชาญในการดูแลผู้ต้องขังและผู้ต้องกักที่มีปัญหาสุขภาพจิต เพื่อให้ผู้ถูกควบคุมตัวทุกคนเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน

๔.๒.๒ ให้กรมราชทัณฑ์กำหนดนโยบายยกเลิกการบังคับตรวจเชื้อเอชไอวีผู้ต้องขังเข้าใหม่ และสนับสนุนให้มีการตรวจเชื้อเอชไอวีโดยสมัครใจ ไม่เปิดเผยชื่อผู้ต้องขังที่ถูกตรวจ รวมทั้งให้มีการให้คำปรึกษาทั้งก่อนและหลังการตรวจด้วย

๔.๓ ปัญหาการกักตัวโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา

ให้คณะรัฐมนตรีสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดให้ผู้ต้องกักเข้าถึงกลไกคัดกรองระดับชาติ เพื่อให้ได้รับสถานะ “ผู้ได้รับการคุ้มครอง” โดยไม่เลือกปฏิบัติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักร และไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. ๒๕๖๒ ทั้งนี้ ต้องจัดทำทะเบียนประวัติคนต่างด้าวและอนุญาตให้ออกไปทำงานได้โดยจำกัดพื้นที่ ตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๖๓ (๒) ประกอบพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๕๔ วรรคสาม และต้องจัดให้ผู้ต้องกักสามารถติดต่อสื่อสารกับญาติหรือบุคคลภายนอกได้ ตามข้อกำหนดแมนเดลา ข้อ ๕๘ รวมถึงเร่งขยายความร่วมมือกับประเทศที่สามในการหาทางออกที่ยั่งยืนให้แก่ผู้หนีภัยกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศไทย ตามที่ให้คำมั่นไว้ในการประชุมเวทีผู้ลี้ภัยโลก (Global Refugee Forum: GRF) ครั้งที่ ๒

๔.๔ ปัญหาการกักตัวเด็กในสถานที่ควบคุมตัว

๔.๔.๑ ให้คณะรัฐมนตรีเร่งทบทวนและปรับปรุงการใช้มาตรการทางเลือกแทนการกักตัวเด็กและครอบครัวในท้องที่ตรวจคนเข้าเมือง ตามที่ประเทศไทยได้ให้คำมั่นในการประชุมเวทีผู้ลี้ภัยโลก (Global Refugee Forum: GRF) ครั้งที่ ๒

๔.๔.๒ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดอบรม ติดตามผล และกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติตามหลักปฏิบัติว่าเด็กจะต้องไม่ถูกกักตัว เว้นแต่เป็นมาตรการสุดท้าย และใช้เวลาสั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ตามบันทึกความเข้าใจ เรื่อง การกำหนดมาตรฐานและแนวทางแทนการกักตัวเด็กไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าวเพื่อรอการส่งกลับ

๔.๕ ปัญหาด้านบุคลากร

ให้คณะรัฐมนตรีเพิ่มอัตรากำลังให้เพียงพอต่อปริมาณงานของสถานที่ควบคุมตัว โดยพิจารณาถึงความรู้ความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่ประกอบด้วย และหามาตรการสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานที่ควบคุมตัว เช่น การกำหนดเวลาการทำงานและค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน การจัดสวัสดิการ เป็นต้น

๔.๖ ปัญหาด้านงบประมาณ

ให้กระทรวงยุติธรรมและสำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ โดยเฉพาะงบประมาณค่าอาหารของผู้ถูกควบคุมตัว ค่าเบี้ยเลี้ยง และค่าเวชระเบียนของเจ้าหน้าที่

๔.๗ ปัญหาการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

ให้คณะรัฐมนตรีเร่งปรับปรุงกฎกระทรวงที่ออกตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๘/๑ เพื่อจำแนกผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีออกจากผู้ต้องขังเด็ดขาด และให้ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างอย่างเหมาะสมกับสถานะที่ไม่ใช่ผู้ต้องขังเด็ดขาด

๔.๘ ปัญหาการปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมตัวในพื้นที่ซึ่งประกาศใช้กฎหมายในสถานการณ์พิเศษหรือฉุกเฉิน

ให้นายกรัฐมนตรีในฐานะผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมอบหมายให้ (๑) ศูนย์ซักถาม หน่วยข่าวกรองทางทหารส่วนหน้า จังหวัดชายแดนภาคใต้ (๒) ศูนย์ซักถาม หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ ๔๓ ค่ายอิงคยุทธบริหาร (๓) ศูนย์ซักถาม หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธิน กองทัพเรือ (๔) ศูนย์ซักถาม หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ ๔๖ (๕) ศูนย์ซักถาม หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ ๔๑ และ (๖) ศูนย์ซักถาม ศูนย์พิทักษ์สันติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดำเนินการดังนี้

๔.๘.๑ ให้ผู้ถูกควบคุมตัวได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะเข้าถึงที่ปรึกษากฎหมายหรือทนายความ เพื่อช่วยเหลือในการต่อสู้คดีตั้งแต่ครั้งแรกเมื่อถูกจับกุม เชิญตัว และควบคุมตัว ตลอดจนให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบปากคำระหว่างดำเนินการซักถามด้วยตลอดเวลา ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๔.๘.๒ ให้ปรับเปลี่ยนสถานที่และรูปแบบการดำเนินการซักถาม โดยใช้ห้องทำงานทั่วไปของเจ้าหน้าที่หรือห้องประชุม เพื่อให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และไม่เป็นการสร้างบรรยากาศการคุกคามหรือขู่เข็ญ

๔.๘.๓ ในการจับกุม การเชิญตัว และการควบคุมตัว ตลอดจนการซักถาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ อย่างเคร่งครัด

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

แบบบันทึกการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัว
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สถานที่ตรวจเยี่ยม _____

วัน เดือน ปี _____ เวลา _____

รายการที่ต้องตรวจเยี่ยม

ที่	รายการ	มีการ กระทำ/ ปฏิบัติ (✓)	ไม่มีการ กระทำ/ ปฏิบัติ (✓)	หมายเหตุ
๑	การปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง			
	๑.๑ ข้อกล่าวหาว่ามีการทรมานและการทารุณ			
	๑.๒ การใช้กำลังหรือวิธีการพันธนาการร่างกายอย่างอื่น			
	๑.๓ การขังเดี่ยว			
๒	มาตรการคุ้มครอง โดยการอธิบายข้อมูลให้ผู้ถูกคุมขังทราบ ดังนี้			
	๒.๑ ข้อมูลตอนแรกรับ			
	๒.๒ โอกาสในการแจ้งข้อมูลกับบุคคลที่สาม เช่น ญาติ ทนาย หรือบุคคลที่ผู้นั้นไว้วางใจ			
	๒.๓ การเข้าถึงกฎระเบียบและขั้นตอนปฏิบัติภายใน เรือนจำ			
๓	ขั้นตอนปฏิบัติและการลงโทษด้านวินัย			
	๓.๑ คำอธิบายโดยย่อถึงขั้นตอนปฏิบัติ			
	๓.๒ องค์ประกอบของอำนาจในการลงโทษ			
	๓.๓ โอกาสในการอุทธรณ์ รวมทั้งการมีตัวแทน ช่วยร้องเรียน			
	๓.๔ ประเภทของการลงโทษและความถี่ (สัดส่วน)			
	๓.๕ การตรวจสอบสุขภาพโดยแพทย์ตอนที่ถูกจับกุม			
	๓.๖ ข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับประเภทและเหตุผลของ การลงโทษ			
	๓.๗ ห้องขังเพื่อลงโทษ			

ที่	รายการ	มีการ กระทำ/ ปฏิบัติ (✓)	ไม่มีการ กระทำ/ ปฏิบัติ (✓)	หมายเหตุ
๔	ขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับข้อร้องเรียนและการตรวจเยี่ยม			
	๔.๑ การมีโครงสร้างขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับข้อร้องเรียนและการตรวจเยี่ยม			
	๔.๒ ความเป็นอิสระของขั้นตอนปฏิบัติ			
	๔.๓ การเข้าถึงขั้นตอนปฏิบัติ (เข้าถึงได้ง่ายและมีประสิทธิภาพหรือไม่)			
๕	การแยกประเภทผู้ถูกคุมขัง			
๖	การลงทะเบียนข้อมูลผู้ต้องขัง			
๗	สภาพทางกายภาพ ความสามารถในการรองรับผู้ถูกคุมขังและจำนวนผู้ถูกคุมขังจริง (ในช่วงที่มีการเข้าเยี่ยม)			
	๗.๑ จำนวนผู้ถูกคุมขังแยกตามประเภทต่าง ๆ			
	๗.๒ สัดส่วนของผู้ถูกคุมขังต่างชาติ			
	๗.๓ สัดส่วนเมื่อจำแนกตามเพศและอายุ			
๘	ห้องขัง (ในแง่กายภาพ)			
	๘.๑ ขนาดและความหนาแน่น จำนวนผู้ถูกคุมขังโดยเฉลี่ยต่อห้องขัง			
	๘.๒ สภาพด้านกายภาพ แสงสว่าง การระบายอากาศ เฟอร์นิเจอร์ ระบบสุขภัณฑ์			
	๘.๓ สุขอนามัย			
๙	อาหาร			
	๙.๑ มีอาหาร (คุณภาพ ปริมาณ ความหลากหลาย ความถี่)			
	๙.๒ โภชนาการพิเศษ (เพื่อเหตุผลด้านการแพทย์ วัฒนธรรมหรือศาสนา)			

ที่	รายการ	มีการ กระทำ/ ปฏิบัติ (✓)	ไม่มีการ กระทำ/ ปฏิบัติ (✓)	หมายเหตุ
๑๐	สุขอนามัยส่วนบุคคล			
	๑๐.๑ ที่อาบน้ำ (จำนวนห้อง ความสะอาด การซ่อมแซม ความถี่ในการอาบน้ำสำหรับผู้ถูกคุมขังที่ต้องทำงานและผู้ถูกคุมขังอื่น ๆ)			
	๑๐.๒ อุปกรณ์ด้านสุขภัณฑ์ (ภายในห้องขัง ภายนอก การเข้าถึง ความสะอาด)			
	๑๐.๓ เครื่องนอน (คุณภาพ ความสะอาด ความถี่ในการเปลี่ยน)			
	๑๐.๔ โอกาสในการซักผ้า			
๑๑	กิจกรรมเพื่อการฟื้นฟูและกิจกรรมอื่น ๆ การจัดสรรเวลา			
	๑๑.๑ เวลาที่อยู่ในห้องขังแต่ละวัน			
	๑๑.๒ เวลาออกกำลังกายแต่ละวัน			
	๑๑.๓ เวลาในการทำงานแต่ละวัน			
	๑๑.๔ เวลาที่ได้อยู่นอกห้องขังในแต่ละวัน			
	๑๑.๕ เวลาสำหรับกีฬาต่อสัปดาห์			
	๑๑.๖ เวลาสำหรับกิจกรรมอื่น ๆ			
๑๒	กิจกรรมในเรือนจำ			
	๑๒.๑ การทำงาน การเข้าถึงงาน ประเภทของงาน สัดส่วนของผู้ถูกคุมขังที่ทำงาน			
	๑๒.๒ ค่าตอบแทน สวัสดิการด้านสังคม สภาพของสถานที่ทำงานในเรือนจำ			
	๑๒.๓ การศึกษา การเข้าถึงการศึกษา ประเภทของการศึกษา (เพื่อรู้หนังสือและนับเลข การศึกษาระดับมัธยม ด้านอาชีพ ระดับมหาวิทยาลัย) ผู้จัดการศึกษา ผู้สอน สัดส่วนของผู้ถูกคุมขังที่ได้เรียน สภาพของห้องเรียน			

ที่	รายการ	มีการ กระทำ/ ปฏิบัติ (✓)	ไม่มีการ กระทำ/ ปฏิบัติ (✓)	หมายเหตุ
	๑๒.๔ การพักผ่อน ประเภทของกิจกรรมเพื่อ การพักผ่อน การเข้าถึง สภาพของห้องเพื่อพักผ่อน และอุปกรณ์กีฬา			
	๑๒.๕ ห้องสมุด			
	๑๒.๖ กิจกรรมด้านศาสนา ตัวแทนด้านศาสนา (ศาสนาที่มีตัวแทน สภาพ การเข้าถึง ความถี่และ ช่วงเวลาการเข้าเยี่ยมของตัวแทนด้านศาสนา) พิธีกรรม ด้านศาสนา (การเข้าถึง สถานที่ประกอบ พิธี) โอกาสในการปฏิบัติตามหลักศาสนา เช่น การชำระล้างร่างกายและอาหาร			
๑๓	การติดต่อกับโลกภายนอก			
	๑๓.๑ การเข้าเยี่ยม การเข้าถึง ความถี่ ระยะเวลา และความสม่ำเสมอของเข้าเยี่ยมโดยญาติ สภาพของ ห้องเข้าเยี่ยม			
	๑๓.๒ การติดต่อด้านจดหมายและพัสดุ ความถี่ การเซ็นเซอร์			
	๑๓.๓ การสนทนาทางโทรศัพท์ ความถี่			
๑๔	บริการด้านการแพทย์			
	การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ			
	๑๔.๑ การตรวจสุขภาพเมื่อแรกเข้า			
	๑๔.๒ ขั้นตอนปฏิบัติเพื่อขอรับบริการด้านสุขภาพ			
	๑๔.๓ สถานพยาบาล จำนวนเตียง อุปกรณ์ เวชภัณฑ์			
	๑๔.๔ จำนวนผู้ถูกคุมขังที่ได้รับการรักษา			
๑๕	เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์			
	จำนวนและเวลาให้บริการของแพทย์ พยาบาล นักจิตเวชและนักจิตวิทยารวมทั้งเจ้าหน้าที่อื่น ๆ			

ที่	รายการ	มีการ กระทำ/ ปฏิบัติ (✓)	ไม่มีการ กระทำ/ ปฏิบัติ (✓)	หมายเหตุ
๑๖	บุคลากรในเรือนจำ			
	๑๖.๑ จำนวน (แยกตามประเภท)			
	๑๖.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คุมกับผู้ถูกคุมขัง ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับผู้ถูกคุมขัง			
	๑๖.๓ การอบรมเจ้าหน้าที่ (การอบรมเบื้องต้นและ การอบรมต่อเนื่อง)			

ผลการตรวจเยี่ยม

โครงการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัว	ประเด็นปัญหาที่พบ
๑. เรือนจำ	
<p>๑.๑ เรือนจำจังหวัดตราด ตรวจเยี่ยมเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๕</p>	<p>๑.๑.๑ สภาพทางกายภาพและการบริหารจัดการ มีปัญหาความแออัด และจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ต้องขัง</p> <p>๑.๑.๒ บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข มีบุคลากรทางการแพทย์ (พยาบาลวิชาชีพ) เพียง ๑ คน ต่อผู้ต้องขัง ๗๐๑ - ๑,๒๕๐ คน เมื่อต้องนำตัวผู้ต้องขังไปรักษายังสถานพยาบาลภายนอกเรือนจำ ต้องใช้เจ้าหน้าที่ ๒ คนต่อผู้ต้องขัง ๑ คน เพื่อป้องกันการหลบหนี เป็นเหตุให้บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ตามปกติลดลง รวมถึงสถานที่รักษาพยาบาลยังไม่เพียงพอแก่ผู้ต้องขัง</p>
<p>๑.๒ เรือนจำกลางตาก ตรวจเยี่ยมเมื่อวันที่ ๑ - ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖</p>	<p>๑.๒.๑ สภาพทางกายภาพและการบริหารจัดการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรือนนอนผู้ต้องขังชายแออัดไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลขององค์การสหประชาชาติ ส่งผลกระทบต่อการใช้ห้องสุขาในเรือนนอน - ผู้ต้องขังใหม่ทุกคนถูกบังคับตรวจเชื้อไวรัสเอชไอวี (HIV) - ขาดเครื่องตรวจค้นผู้ต้องขังด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (เครื่องสแกน) - ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการภายในเรือนจำ เช่น กล้องวงจรปิด การค้างจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ เป็นต้น - การส่งต่อผู้ต้องขังพ้นโทษที่ไม่มีญาติมารับให้มูลนิธิเอกชนหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดตาก โดยไม่ได้สอบถามความยินยอมจากผู้พ้นโทษ <p>๑.๒.๒ การรับเรื่องร้องเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีตู้น้ำเงิน (Blue Box) ให้ผู้ต้องขังร้องเรียนไปยังหน่วยงานภายนอก

โครงการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัว	ประเด็นปัญหาที่พบ
<p>๑.๓ เรือนจำกลางฉะเชิงเทรา ตรวจเยี่ยมเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๖</p>	<p>๑.๓.๑ สภาพทางกายภาพและการบริหารจัดการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรือนนอนผู้ต้องขังแออัดไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลขององค์การสหประชาชาติ ส่งผลกระทบต่อการใช้ห้องสุขาในเรือนนอน - ผู้ต้องขังใหม่ทุกคนถูกบังคับตรวจเชื้อไวรัสเอชไอวี (HIV) - มีปัญหาการร้องเรียนเจ้าหน้าที่เรือนจำที่กระทำการละเมิดทั้งทางร่างกายและคำพูดต่อผู้ต้องขังหญิง <p>๑.๓.๒ บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทัศนสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ไม่รับควบคุมผู้ต้องขังป่วยวิฉโรคอาการหนัก รุนแรง และโรคไต เรือนจำต้องแบ่งเจ้าหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังไปล้างไตสัปดาห์ละ ๒ ครั้ง รวมระยะเวลาเดินทางไป - กลับครั้งละ ๔ ชั่วโมง <p>๑.๓.๓ การรับเรื่องร้องเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีตู้น้ำเงิน (Blue Box) ให้ผู้ต้องขังร้องเรียนไปยังหน่วยงานภายนอก
<p>๑.๔ เรือนจำกลางเขabin จังหวัดราชบุรี ตรวจเยี่ยมเมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๖</p>	<p>๑.๔.๑ สภาพทางกายภาพและการบริหารจัดการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีบุคลากรไม่เพียงพอต่อการควบคุมผู้ต้องขังที่มีจำนวนมาก - บุคลากรส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่จึงมักจะขอย้ายกลับภูมิลำเนาของตนเอง ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่ - มีปัญหาการบริหารงานภายใน เช่น เรื่องงบประมาณการค้างจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ กล้องวงจรปิดไม่เพียงพอ เป็นต้น <p>๑.๔.๒ บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีจิตแพทย์และนักจิตวิทยาไม่เพียงพอต่อการให้บริการผู้ต้องขัง

โครงการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัว	ประเด็นปัญหาที่พบ
<p>๑.๕ เรือนจำกลางสงขลา ตรวจเยี่ยมเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๖</p>	<p>สภาพทางกายภาพและการบริหารจัดการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - พบผู้ต้องขังชายชราที่นั่งรถเข็นผู้ป่วย โดยผู้ต้องขังดังกล่าวไม่สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างปกติ แต่ถูกใส่กุญแจเท้าที่บริเวณข้อเท้าทั้งสองข้าง - พื้นที่เรือนจำกลางสงขลารองรับผู้ต้องขังที่ความจุ ๑.๒ ตารางเมตรต่อคน ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานของกรมราชทัณฑ์ที่ความจุ ๑.๖ ตารางเมตรต่อคน และต่ำกว่ามาตรฐานสากลที่ความจุ ๒.๒๕ ตารางเมตรต่อคน - ไม่มีห้องสำหรับปรึกษาคดีโดยเฉพาะเพื่อให้บริการแก่ผู้ต้องขังและทนายความ - เจ้าหน้าที่เรือนจำประสงค์ให้เร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณค่าอาหารผู้ต้องขังให้ทันกำหนดระยะเวลา เนื่องจากมียอดค้างจ่าย ๒ เดือน และประสงค์ให้เพิ่มงบประมาณค่าอาหารผู้ต้องขัง เพื่อส่งเสริมโภชนาการและค่าครองชีพในปัจจุบัน
<p>๒. สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง</p>	
<p>๒.๑ ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตราด ตรวจเยี่ยมเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๕</p>	<p>สภาพทางกายภาพและการบริหารจัดการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - สภาพภายในห้องกักต่อนกลางวันอากาศค่อนข้างอบอ้าวอากาศถ่ายเทไม่ดี - ได้งบประมาณค่าอาหารผู้ต้องกักในอัตราที่น้อย เมื่อเทียบกับราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหารที่มีแนวโน้มปรับขึ้นทุกปี

โครงการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัว	ประเด็นปัญหาที่พบ
<p>๒.๒ ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตาก ตรวจเยี่ยมเมื่อวันที่ ๑ - ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖</p>	<p>สภาพทางกายภาพและการบริหารจัดการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - สถานที่ไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อเป็นสถานที่ควบคุมตัว โดยเฉพาะ จึงไม่เหมาะสมต่อการควบคุมตัวผู้ต้องกักไว้เป็นระยะเวลานาน - ไม่มีการแยกกักสำหรับผู้ต้องกักที่มีความหลากหลายทางเพศ - ขาดมาตรการเร่งด่วนสำหรับผู้ต้องกักที่อาจได้รับอันตรายหากถูกส่งกลับ - ปัญหาการบริหารงานภายใน เช่น เรื่องงบประมาณ ค่าสาธารณูปโภค ค่าอาหาร ค่ารักษาพยาบาลผู้ต้องกัก
<p>๒.๓ สถานกักตัวคนต่างด้าว กองกำกับการ ๓ กองบังคับการ สืบสวนสอบสวน สำนักงานตรวจ คนเข้าเมือง (ตม.สวนพลู) ตรวจเยี่ยมเมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖</p>	<p>๒.๓.๑ สภาพทางกายภาพและการบริหารจัดการ มีปัญหาความแออัดของห้องกัก และมีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอต่อการควบคุมผู้ต้องกักที่มีจำนวนมาก</p> <p>๒.๓.๒ การติดต่อกับบุคคลภายนอก ผู้ต้องกักไม่สามารถติดต่อกับญาติ ทนายความหรือบุคคลที่ผู้นั้นไว้วางใจได้ เป็นเหตุให้เกิดความวิตกกังวลและความเครียดสะสม</p> <p>๒.๓.๓ บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีบุคลากรทางการแพทย์ไม่เพียงพอต่อการให้บริการผู้ต้องกัก - ไม่มีจิตแพทย์และนักจิตวิทยาเข้าไปตรวจรักษาหรือให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิตประจำวัน <p>๒.๓.๔ การกักตัวโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา ผู้ต้องกักชาวอุยกูร์ถูกกักตัวโดยไม่มีกำหนดปล่อยตัว ถือเป็น การควบคุมตัวที่ไม่ได้สัดส่วนและไม่เหมาะสมกับระดับภัยความมั่นคง</p>

โครงการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัว	ประเด็นปัญหาที่พบ
<p>๒.๔ ศูนย์กักตัวผู้ต้องกักตรวจคน เข้าเมืองจังหวัดสงขลา ตรวจเยี่ยมเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๖</p>	<p>๒.๔.๑ สภาพทางกายภาพและการบริหารจัดการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ห้องกักบางห้องมีพื้นที่ต่ำกว่ามาตรฐานสากลขององค์การสหประชาชาติ ทำให้มีความแออัด คับแคบ และมีกลิ่นไม่พึงประสงค์เนื่องจากสภาพอากาศไม่ถ่ายเท จึงมีสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่เหมาะสมและไม่ถูกสุขลักษณะ - การกักตัวผู้ต้องกักไว้เป็นระยะเวลานานและไม่มีกำหนดปล่อยตัวที่แน่ชัด เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความวิตกกังวล และความเครียดสะสมได้ - ขาดความชัดเจนของสถานที่แยกกักตัวสำหรับเด็กและผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหญิงที่มีบุตร <p>๒.๔.๒ บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขแต่ไม่มีแพทย์ประจำศูนย์กักตัวผู้ต้องกัก - การส่งตัวผู้ต้องกักออกไปรักษาที่โรงพยาบาล ปาดังเบซาร์ซึ่งมีระยะทางไกล (เห็นควรให้ส่งไปโรงพยาบาลสะเดาซึ่งมีระยะทางใกล้กว่า) - ไม่มีการตรวจร่างกายผู้ต้องกักเมื่อแรกเข้า เนื่องจากไม่มีงบประมาณและเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ
<p>๓. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน</p>	
<p>๓.๑ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ เยาวชนจังหวัดตราด ตรวจเยี่ยมเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๕</p>	<p>สภาพทางกายภาพและการบริหารจัดการ</p> <p>ห้องควบคุมตัวชั่วคราว (ห้องเมตตา) มีสภาพชำรุดทรุดโทรม มีน้ำรั่วบริเวณฝ้าเพดาน</p>

โครงการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัว	ประเด็นปัญหาที่พบ
<p>๓.๒ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลา ตรวจเยี่ยมเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๖</p>	<p>สภาพทางกายภาพและการบริหารจัดการ มีห้องขังเดี่ยวเป็นกรงเหล็กลักษณะคล้ายกรงขังสัตว์ แบ่งเป็นห้อง ๆ มีความกว้างและความสูงประมาณห้องละ ๒ เมตร ใช้ควบคุมตัว ๑ คนต่อห้อง เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลว่าไม่เคยใช้งาน และจะใช้เป็นมาตรการขั้นสุดท้ายเท่าที่จำเป็นในกรณีที่เกิดและเยาวชนก่อเหตุอันตรายหรือทำร้ายผู้อื่นเท่านั้น</p>
<p>๔. สถานที่คุ้มครองกลุ่มคนเปราะบาง</p>	
<p>๔.๑ ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดตาก ตรวจเยี่ยมเมื่อวันที่ ๑ - ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖</p>	<p>สภาพทางกายภาพและการบริหารจัดการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีสถานที่คับแคบไม่ได้มาตรฐานเนื่องจากไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณก่อสร้างสำนักงานถาวร จึงต้องเช่าบ้านเดี่ยวสองชั้นเป็นสำนักงานชั่วคราว ไม่มีการแยกห้องพักชายหญิงหรือผู้มีความหลากหลายทางเพศ และไม่มีทางลาดสำหรับคนพิการหรือผู้สูงอายุ - มีผู้รับบริการที่มีอาการป่วยทางจิต ทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความกังวลว่าจะเกิดอันตรายได้ - สถานที่อยู่นอกตัวเมืองทำให้ไม่สะดวกต่อการเข้ารับบริการของคนไร้ที่พึ่ง - มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับภารกิจของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดตาก - เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่
<p>๕. ศูนย์ซักถาม/ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจ</p>	
<p>๕.๑ ศูนย์ซักถาม หน่วยข่าวกรองทางทหารส่วนหน้า จังหวัดชายแดนภาคใต้</p>	<p>สภาพทางกายภาพและการบริหารจัดการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ห้องดำเนินการซักถามมีประมาณ ๑๕ ห้อง แต่ละห้องเป็นห้องปิดทึบ ค่อนข้างคับแคบมีความกว้าง ความยาว และความสูงประมาณห้องละ ๒ เมตร เพดานห้องต่ำ ไม่มีหน้าต่างและช่องระบายอากาศ ภายในมีเพียงแสงจาก

โครงการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัว	ประเด็นปัญหาที่พบ
<p>ตรวจเยี่ยมเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๖</p>	<p>หลอดไฟฟ้า และมีเครื่องปรับอากาศ นอกจากนี้ มีโต๊ะและเก้าอี้สำหรับใช้ในการซักถาม</p> <ul style="list-style-type: none"> - อาคารควบคุมตัวมีลักษณะเป็นอาคารปูนซีเมนต์ชั้นเดียว เรียงแถวไปตามแนวยาว ลักษณะภายนอกค่อนข้างทรุดโทรม - ในกระบวนการซักถาม ไม่ได้เปิดโอกาสให้ทนาย ญาติ หรือผู้ซึ่งบุคคลนั้นไว้วางใจเข้าร่วมฟังและให้คำปรึกษา ในระหว่างที่ดำเนินการซักถาม
<p>๕.๒ ศูนย์ซักถามหน่วยเฉพาะกิจกรรมทหารพรานที่ ๔๓ ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี</p> <p>ตรวจเยี่ยมเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๖</p>	<p>สภาพทางกายภาพและการบริหารจัดการ</p> <p>ห้องสำหรับดำเนินการซักถามมีลักษณะปิดทึบ ไม่มีหน้าต่าง และช่องระบายอากาศ ภายในห้องมีเพียงแสงจากหลอดไฟฟ้า มีเครื่องปรับอากาศ มีโต๊ะและเก้าอี้สำหรับใช้ในการซักถาม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ในกระบวนการซักถาม ไม่ได้เปิดโอกาสให้ทนาย ญาติ หรือผู้ซึ่งบุคคลนั้นไว้วางใจเข้าร่วมฟังและให้คำปรึกษาในระหว่างที่ดำเนินการซักถาม
<p>๕.๓ ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดยะลา (ศูนย์พิทักษ์สันติ)</p> <p>ตรวจเยี่ยมเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๖</p>	<p>สภาพทางกายภาพและการบริหารจัดการ</p> <p>ภายในห้องควบคุมตัวมีห้องอาบน้ำและห้องส้วม แต่ห้องส้วมไม่มีผนังและประตูปิด มีเพียงการก่อดินปูนความสูงประมาณช่วงเอวเพื่อบังสายตาและกั้นน้ำเปื้อนกระเด็น</p>